

POSTANOWIENIE

Dnia 16 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik

w sprawie z odwołania S. Sp. z o.o. z siedzibą w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych III Oddziałowi w Warszawie
z udziałem K. S. i S. 1 sp. z o.o. z siedzibą w W.
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 16 kwietnia 2025 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 18 stycznia 2024 r., sygn. akt III AUa 286/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od organu rentowego na rzecz S. Sp. z o.o. w W.
oraz na rzecz S.1 sp. z o.o. z siedzibą w W. kwoty po 360 (trzysta
sześćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa
procesowego w postępowaniu kasacyjnym, wraz z odsetkami z
art. 98 par. 1¹ k.p.c.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z 18 stycznia 2024 r., III AUa 286/22 oddalił apelację wniesioną przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w Warszawie (organ rentowy) od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 22 października 2022 r., XXI U 2015/20 w pkt I zmieniającego zaskarżoną decyzję organu rentowego z dnia 15 września 2020 r. i stwierdzającego, że K. S.

(ubezpieczony) nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu od 1 marca 2015 r. do 27 lipca 2017 r. jako pracownik S. sp. z o.o. w W. (odwołująca się).

Organ rentowy wniósł skargę kasacyjną od powyższego wyroku Sądu Apelacyjnego, zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając: - naruszenie prawa procesowego, tj.: - 327¹ § 1 k.p.c. przez brak wskazania w uzasadnieniu przyczyn nieuwzględnienia argumentacji/dowodów wskazanych przez organ rentowy, - art. 232 w zw. z art. 477 k.p.c. przez wydanie orzeczenia bez przeprowadzenia merytorycznej kontroli decyzji wydanej przez organ rentowy, - naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.: art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 22 § 1 k.p. przez uznanie, iż pracodawcą dla ubezpieczonego jest spółka S.1 Sp. z o.o., pomimo że właścicielem S.1Sp. z o.o. jest odwołująca spółka, - art. 6 k.c. w zw. z art. 232 k.p.c., przez przyjęcie, iż organ rentowy nie udowodnił iż rzeczywistym pracodawcą dla ubezpieczonego była odwołująca spółka, pomimo że Sąd pominął materiał zgromadzony w aktach rentowych/składkowych oraz nie dokonał wykładni art. 3 k.p. w zw. z art. 22 § 1 k.p. z uwzględnieniem koncepcji przebicia zasłony korporacyjnej, -art. 8 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 3 k.p. w zw. z art. 22 § 1 k.p. przez uznanie, iż pracodawcą dla ubezpieczonego jest spółka S.1 Sp. z o.o., pomimo że z dokumentacji załączonej do akt sprawy wynika, iż rzeczywistym pracodawcą pozostawała odwołująca spółka (przebicie zasłony korporacyjnej), - art. 3 k. p., w zw. z art. 22 § 1 k.p. przez niedokonanie ich wykładni z uwzględnieniem koncepcji przebicia zasłony korporacyjnej; - art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 4 pkt 2 ppkt a), w zw. z art. 8 ust. 2a oraz art. 17 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przez jego niezastosowanie, pomimo że z załączonych do sprawy akt rentowych/składkowych wynika, iż w przedmiotowej sprawie doszło do tzw. przebicia zasłony korporacyjnej, a tym samym umowy o pracę zawarte z S.1 Sp. z o.o. na gruncie przepisów prawa ubezpieczeń społecznych należy traktować jako nieważne.

Organ rentowy wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na fakt, iż skarga jest oczywiście uzasadniona z następujących przyczyn: - sąd powinien poddać decyzję organu kontroli merytorycznej, a zatem zbadać czy organ

rentowy prawidłowo zastosował przepisy prawa przy ustalonym stanie faktycznym, co w przedmiotowej sprawie sprowadza się do ustalenia czy faktycznie nastąpiło tzw. przebicie „zasłony korporacyjnej” prowadzące do obejścia przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, tj. art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych; - sąd ograniczając się do badania powiązań osobowo-kapitałowych pomiędzy ww. podmiotami wyłącznie z perspektywy art. 22 § 1 k. p. nie jest w stanie poddać decyzji organu rentowego merytorycznej kontroli wskazującej na tzw. „uniesienie zasłony korporacyjnej” bez wykładni art. 3 k. p. i art. 22 § 1 k.p. z uwzględnieniem koncepcji przebicia zasłony korporacyjnej, ponieważ w świetle art. 22 § 1 k. p. spółka zależna jako odrębny podmiot istniejący w obrocie gospodarczym będzie w sposób oczywisty traktowana jako pracodawca dla ubezpieczonego z uwagi na konieczność wykonania szeregu formalnych czynności mających na celu urealnienie „nieważnego” (na gruncie przepisów prawa ubezpieczeń społecznych) w swej istocie stosunku pracy (takich jak zawarcie umowy o pracę, obsługa kadrowo-płacowa itp.).

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania organ rentowy podniósł, że stan faktyczny w przedmiotowej sprawie sprowadza się do pozoracji polegającej na fikcyjnym podziale pracowników na dwie grupy (zawierając z nimi bądź umowę o pracę bądź umowę zlecenia, powierzając jednocześnie formalne zawarcie w tym samym czasie całkowicie zależnej spółce S.1 Sp. z o.o. naprzemiennie takich samych umów o pracę i umów zlecenia), w celu zamierzonego obejścia przepisów (art. 58 § 1 i 2 k.c.) prawa pracy i ubezpieczeń społecznych prowadzących do naruszenia art. 22 k.p. oraz art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (w przekonaniu S. Sp. z o.o. uniemożliwiające ich zastosowanie przez organ rentowy).

W ocenie organu rentowego akceptacja tak ukształtowanego stanu faktycznego prowadzi do usankcjonowania nieakceptowalnych społecznie i gospodarczo działań płatników składek, którzy poprzez instrumentalne wykorzystywanie przepisów prawa działają na szkodę ubezpieczonego (dowolne kształtowanie relacji pracodawca - pracownik, zleceniodawca - zleceniobiorca, z pozycji podmiotu dominującego w tych relacjach bez poszanowania praw ubezpieczonego), jednocześnie kształtując przekonanie innych uczestników obrotu

prawnego o legalności tego typu działań. Zdaniem skarżącego ciężar dowodu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych spoczywa na ubezpieczonych i płatnikach składek, ponieważ to te podmioty kwestionują zasadność/prawidłowość decyzji.

Ponadto zdaniem organu rentowego ciężar dowodu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych spoczywa na ubezpieczonych i płatnikach składek, ponieważ to te podmioty kwestionują zasadność/prawidłowość decyzji.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną odwołująca się oraz zainteresowany S.1 sp. z o.o. z/s w W. wniesli o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej ewentualnie jej oddalenie oraz zasądzenie zwrotu kosztów postępowania, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania, ponieważ nie jest oczywiście uzasadniona. Ujęta w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. przesłanka ma miejsce wtedy, gdy zasadność podniesionych w niej zarzutów wynika *prima facie*, bez głębszej analizy prawnej. Dotyczy to więc jedynie uchybień przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji, o charakterze elementarnym polegających w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał, względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym (postanowienie Sądu Najwyższego z 6 listopada 2015 r., IV CSK 263/15, LEX nr 1940571). W rozpoznawanej sprawie żadna taka okoliczność nie miała miejsca.

Sąd Najwyższy w obecnym składzie podziela argumentację wyrażoną w uzasadnieniach m. in. postanowień Sądu Najwyższego z 11 kwietnia 2024 r., II USK 154/23 (LEX nr 3703679), z 20 lutego 2024 r., II USK 336/23 (LEX nr 3687155), z 16 października 2024 r. II USK 211/23 (LEX nr 3768918), z 4 grudnia

2024 r., II USK 4/24, (LEX nr 3815820), którymi odmówiono przyjęcia analogicznie argumentowanych skarg kasacyjnych organu rentowego złożonych w podobnych sprawach dotyczących odwołującej się oraz zainteresowanej spółki.

O oczywistej zasadności skargi nie świadczy wyrażany przez organ rentowy pogląd, iż *„Sąd powinien poddać decyzję organu kontroli merytorycznej, a zatem zbadać czy organ rentowy prawidłowo zastosował przepisy prawa przy ustalonym stanie faktycznym, co w przedmiotowej sprawie sprowadza się do ustalenia czy faktycznie nastąpiło tzw. przebicie zasłony korporacyjnej prowadzące do obejścia art. 8 ust. 2a ustawy systemowej”*. Tak sformułowany postulat w żaden sposób nie przemawia *„prima facie”*, że skarga jest oczywiście uzasadniona i zostanie rozstrzygnięta na korzyść skarżącego, aby wyeliminować z obrotu prawnego wadliwe orzeczenie, tym bardziej, że taka kontrola prawidłowości zaskarżonej decyzji została przeprowadzona. Ponadto trafnie uwypuklił Sąd Najwyższy w postanowieniu z 20 lutego 2024 r., II USK 336/23 (LEX nr 3687155), odmawiając przyjęcia skargi kasacyjnej skarżącego w sprawie o tym samym stanie faktycznym i prawnym odnośnie do innego zainteresowanego, że *„zastosowanie art. 8 ust. 2a nie budzi wątpliwości. Wykonując umowę zlecenia zawartą z odwołującą się, zainteresowany jako pracownik spółki zależnej z tytułu tejże umowy cywilnej podlega ubezpieczeniom jako pracownik. Nawet gdyby zgodnie z oczekiwaniem organu (niepopartym dostatecznym materiałem dowodowym) uznać, że stosunek pracy wynikający z umowy zawartej ze spółką zależną w rzeczywistości łączyłby ubezpieczonego z odwołującą się, to nie miałyby wpływu na zastosowanie w sprawie art. 8 ust. 2a ustawy systemowej. Tylko gdyby uznać, że zawarte z odwołującą się umowy cywilne w swojej istocie skrywają stosunek pracy, art. 8 ust. 2a nie miałby zastosowania, lecz wówczas również istniałby tytuł pracowniczy, choć z art. 8 ust. 1 ustawy”* (tak też m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 5 czerwca 2024 r., II USK 226/23, niepubl.; z 24 kwietnia 2024 r., II USK 179/23, LEX nr 3715417; z 11 kwietnia 2024 r., II USK 154/23, LEX nr 3703679; z 20 marca 2023 r., II USK 219/23, LEX nr 3695251).

Odnosząc się do rozkładu ciężaru dowodów w postępowaniu cywilnym z zakresu ubezpieczeń społecznych, należy przypomnieć, że Sąd Najwyższy w wyroku z 10 maja 2017 r., I UK 184/16 (LEX nr 2305920) stwierdził, że ciężar

udowodnienia wchodzi w rachubę dopiero wówczas, gdy pewne twierdzenia okażą się nieudowodnione, a nie już wtedy, gdy strona nie przedstawiła środków dowodowych na potwierdzenie lub zaprzeczenie danej okoliczności. Oznacza to, że rozkład ciężaru dowodu stanowi regułę wskazującą stronę, która ma ponieść negatywne skutki nieudowodnienia określonych twierdzeń. Na tym polega funkcja ciężaru dowodowego. Pozwala rozstrzygnąć sprawę merytorycznie, także wówczas, gdy sąd nie zdołał w ogóle albo w pewnej części wyjaśnić stanu faktycznego sprawy. Czym innym jest natomiast sytuacja, w której sąd oceniał materiał dowodowy, kierując się metodą kognitywną z art. 233 § 1 k.p.c., i na tej podstawie dokonał wiążących ustaleń stanu faktycznego. W tym wypadku nie dochodzi do właściwego lub niewłaściwego rozłożenia ciężaru dowodowego.

W rozpoznawanej sprawie Sądy *meriti* odnosząc się do środków dowodowych przedstawionych przez organ rentowy w sprawie, oceniwszy, że nie jest możliwe uprawdopodobnienie, że między ubezpieczonym a spółką zależną nie istniał stosunek pracy, który w rzeczywistości był wykonywany, nie potwierdziły stanowiska organu. Nie sposób w rozpoznawanej sprawie stwierdzić na czym rzeczywiście miałyby polegać naruszenie reguły rozkładu ciężaru dowodu przez Sądy, skoro korzystna dla odwołującej się okoliczność (wykonywanie pracy dla spółki zależnej) została udowodniona, zaś okoliczność wykazana przez ZUS (zależność spółki będącej pracodawcą od odwołującej) nie wpływa na konkluzję co do to, który podmiot jest w tym przypadku pracodawcą. Wobec tego wskazać należy, że w orzecznictwie utrwalona jest wykładnia negująca możliwość skutecznego podnoszenia w skardze kasacyjnej zarzutu naruszenia przez Sąd drugiej instancji art. 6 k.c., gdy zmierza on do zakwestionowania ustaleń faktycznych (por. wyroki: z 13 czerwca 2000 r., V CKN 64/00, OSNC 2000 nr 12, poz. 232; z 15 października 2004 r., II CK 62/04, LEX nr 197635; z 8 listopada 2005 r., I CK 178/05, LEX nr 220844 oraz z 15 lutego 2008 r., I CSK 426/07, LEX nr 465919).

Przywołana przez organ rentowy koncepcja „przebicia korporacyjnego” miałyby potencjalne znaczenie w kontekście art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, gdyby odwołująca się twierdziła, że w sprawie przywołany przepis nie ma zastosowania. Wówczas organ dążyłby do jego

zastosowania argumentując, że ściśle powiązanie między spółkami w ramach tej samej grupy kapitałowej w każdym przypadku świadczy o tożsamości interesu ekonomicznego w ramach grupy. W rozpoznawanej sprawie zastosowanie art. 8 ust. 2a nie budzi jednak wątpliwości. Wykonując umowę zlecenia zawartą z odwołującą się, ubezpieczony jako pracownik spółki zależnej z tytułu tejże umowy cywilnej podlega ubezpieczeniom jako pracownik. Nawet gdyby zgodnie z oczekiwaniem organu (niepopartym dostatecznym materiałem dowodowym) uznać, że stosunek pracy wynikający z umowy zawartej ze spółką zależną w rzeczywistości łączył ubezpieczonego z odwołującą, to nie miałoby wpływu na zastosowanie w sprawie art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Tylko gdyby uznać, że zawarte z odwołującą się umowy cywilne w swojej istocie skrywają stosunek pracy, art. 8 ust. 2a nie miałby zastosowania, lecz wówczas również istniałby tytuł pracowniczy, choć na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 4 grudnia 2024 r., II USK 4/24, LEX nr 3815820).

Reasumując, organ rentowy we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie wykazał nie tylko kwalifikowanej formy jej zasadności, lecz w ogóle nie był w stanie wyjaśnić na czym miałyby polegać naruszenie przywołanych przepisów.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

[SOP]

[r.g.]